

Horror!

ALEKSIJ PREGARC

Zalivska vojna me sili v razmišljanje o inačicah »pravična« in »sveta« vojna in reči moram, da me to razmišljanje navda-ja z grozo.

Na eni strani tragični burkež Saddam Hussein, kateremu je za iraško-iransko vojno drage rekvizite na zlatem pladnju ponudil sedanji sovražnik, na drugi strani pa »pravična« vojna s poskusnim odvze-mom istih rekvizitov, ki so že zakrivali smrt približno poldruga milijona ljudi, če ob-tem odmislimo množico pohabljenih, ka-terih rane zna ozdraviti samo še Alah. Ne-verjetno je, kako se nevarne pustolovščine znajo poigrati s človeškim bitjem!

V našem primeru se res lahko vpraša-mo, kaj pomeni za islamskega fundamen-talista človeško življenje, če že za svoje ze-meljsko popotovanje potrebuje — tako tr-dijo — tako malo potrošnih dobrin in je hkrati že preskrbljen z vstopnim vizumom (n.pr. Homeinijevin) za Nebeške poljane? Njihovi verski in svetni voditelji verjetno ne bi k temu pritegnili, pa naj gre za Ka-meneia, za hašemitskega monarha, za ku-weitske šejke, Saudovo kraljevsko družino ali za zelenega socialista Gedafija. Ne gle-de na današnjo nafto ali nekdanje kamelje karavane, je v igri prvenstvo med njimi; potoki krvi njihovih podanikov pričajo o neizprosnih obračunih med vizijo napred-ka in ohranjanjem fevdalizma.

V tej krvavi igri je severni bogati del zemeljske poloble vedno popazil, da bi ka-teremu izmed tamkajšnjih antagonistov preveč ne zrasel greben; po »bitvi« med njimi pa se je navadno odločal za ponuž-nje pokroviteljstva ali za dvomljive huma-nitarne oblike.

Z naftnimi odprtinami se je položaj po-polnoma spremenil: naš varljivi napredek je odvisen od nafte, ki je je na sedanjem vojnem območju na pretek, Zahod nujno potrebuje črno zlato in je ogromno vložil za najdišča, ki so v velik prid tako zahod-nemu blagostanju kot področnim ljud-stvom.

Sadam Hussein pa se je odločil za u-por proti zahodni logiki in računom. Nek-daj nepredvidljivi deček s pištolo za pa-som, ni štedil z izzivanji, poboji in z vra-tolomnimi skoki iz enega ideološkega tabo-ra v drugi: prej vojak s socialističnim pred-znakom, zdaj fundamentalist, prej proti Iranu in Kurdom, zdaj proti Kuvajtu, Za-hodu in Izraelu. Zaradi njegovih podvigov pa je najbolj trpel prav njegov narod, ka-terega je s pretkanim nasiljem naravnost uročil in ga brezglavo zalil s krvjo. Iraški diktator je bil zadnje čase še predrznejši, bolj nepredvidljiv, skratka, postal je ne-

dalje na 2. strani ■

Manjšinski jeziki in Evropa

Dolga je borba narodnih manjšin za priznanje njihovih jezikov. Včasih je bila — ali je še — ta pot tudi trnjeva. Naj le spomnimo na našo narodno borbo pod fa-šizmom za ohranitev slovenskega jezika. Pa tudi današnja borba ali prizadevanja za dosego jezikovnih in narodnih pravic po demokratični poti ni lahka.

Podobno je z drugimi manjšinami po Evropi. Marsikdaj pa so te močnejše ali ozemeljsko kompaktnejše in predstavljajo na svojih področjih pravzaprav večino. Sem spadajo npr. v Italiji Južni Tirolci in Valdostanci, ki imajo že v bistvu prizna-ne glavne jezikovne pravice. Na Južnem Tirolskem dvojezičnost, v Dolini Aosta pa celo izenačenje ali parifikacija z italijan-skim jezikom, kar pomeni, da se uradno lahko uporablja eden ali drugi izmed je-zikov. Prav v Aosti srečujemo nekatere u-lice s samo francosko oznako, druge z ita-lijansko. Še na glavnih napisih deželne pa-lače so v bistvu napisi samo francoski. Si-cer so tudi Sardinci in Furlani na svojem ozemlju večina, vendar tu še ni prišlo do uradnega priznanja statusa manjšine.

V ostali Evropi je eden takih primerov Katalonija v Španiji (z glavnim mestom Barcelono). Po Francovem padcu je v novi demokratični Španiji prišlo do občutnih premikov v smislu priznanja deželnih in narodnostnih posebnosti. Sedaj delujejo deželni parlamenti in vlade, ki imajo kar velika pooblastila. Katalonska Generalitat odgovarja glavnemu predstavniškemu za-konodajnemu telesu, ki je že pred nasto-

pom Francovega režima imelo svoje nalo-ge. Katalonci so sploh znani po svoji bor-benosti. To svojo odločnost kažejo tudi na raznih evropskih forumih, med drugim v manjšinski zvezi ALE, kjer sodeluje tudi Slovenska skupnost, ki je že večkrat prav v Kataloniji nastopila s svojimi predstavi-niki na raznih kongresih in zborovanjih.

Naj tu le omenimo nov korak v razvo-ju manjšinskega uprašanja v odnosu do politične Evrope. Znano je, da so danes u-radni jeziki v glavnem državni jeziki dva-najstih članic (še tu ne prav vseh, recimo irski). Nedavno je prav katalonski parla-ment (skupno z onim z Balearskih otokov) naslovil na evropske organizme zahtevo, da se tudi katalonščini daje status uradnega jezika v Evropski skupnosti. Posebna ko-misija parlamenta v Strasburgu je konec prejšnjega leta odobrila resolucijo s tem v zvezi. Sklenjeno je bilo, da se bo katalon-ski jezik lahko uporabljal v določenih pri-merih kot uradni jezik v EGS, saj integral-na raba ne bi tehnično bila možna. Vse-kakor lep dosežek za Katalonce in njihova prizadevanja za večjo avtonomijo in med-narodno priznanje. Naj še dodamo, da je tu tudi marsikje prisotna ideja o samood-ložbi (tako zahteva zadnja številka lista Re-publika, glasilo Esquerra Republicana de Catalunya). K tej ideji pa se homo še kdaj povrnil.

Tako naj bi bila Evropa po meri člove-ka. Gotovo se danes tudi slovenski narod v matični domovini in zamejstvu zaveda tega

dalje na 2. strani ■

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle in sodelavci na obisku v Trstu — V prostorih deželnega sveta je bilo srečanje s predstavniki Slovencev v Italiji

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 17. februarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledar; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Pozabljeni zaklad« (Ivan Sivec); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Sergej Verč - Boris Kobal: »Ona + jaz = oba«; 14.40 Orkestra glasbe; 15.00 Potpuri; 16.00 Šport in glasba; 17.30 Proslava ob dnevu slovenske kulture v Gorici; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 18. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Iz preteklosti v sedanjost; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Leonidovič Pasternak: »Doktor Živago«; 12.40 Mešani zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški knjižni sejem«; 16.00 Contempo Ensemble v luteranski cerkvi v Trstu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 19. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Ženska v ospredju; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Leonidovič Pasternak: »Doktor Živago«; 12.40 Mešani zbor iz Košane; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Contempo Ensemble v luteranski cerkvi v Trstu; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 20. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 9.15 Sergej Verč - Boris Kobal: »Ona + jaz = oba«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Leonidovič Pasternak: »Doktor Živago«; 12.40 Moški zbor Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Pianistka Dubravka Tomšič; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 21. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Spomini Henrika Tume; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.00 Spoznavajmo Slovenijo; 12.40 Ženski učiteljski pevski zbor iz Tolmina; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mešani zbor Engelbrekts Vokalensemble iz Stockholma; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 22. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.40 Mešani zbor Obala iz Kopra; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Barvni utrineki«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.55 Mladi operni pevci na lanskem mednarodnem tekmovanju Maria Callas v Benetkah; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 23. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester Moravske filharmonije; 11.30 Ivan Cankar: Podobe iz sanj; 12.00 Režija in Kanalska dolina; 12.40 Moški zbor Razpotje s Cola; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 14.50 »Mali pevci«; 16.00 Flavtist Fabio Devetak, pianist Alberto Masutti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Aleksij Pregarc: »Črni galebi«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Pomemben obisk v Trstu

Možnosti stvarnega sodelovanja med Slovenijo in Furlanijo Julijsko krajino v luči zakona o obmejnih področjih, izmenjava mnenj o družbenopolitičnem stanju v Sloveniji in Jugoslaviji ter prošnja slovenske vlade, da bi Furlanija Julijska kra-

jina posredovala pri rimskih oblasteh glede njihovega odnosa do jugoslovanskega vprašanja, kakor tudi vprašanje zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji in italijanske v Istri so bile predmet razgovorov na srečanju predsednika slovenske vlade Lojzeta Peterleta s predsednikom deželne odbora Furlanije Julijske krajine Biasuttijem. Oba je spremljalo številno predstavništvo deželnih odbornikov oziroma ministrov, kar kaže, da so posamezne probleme temeljiteje obdelali po resorjih.

V skladu z obvezo, da se bo slovenska vlada pred vsakim uradnim srečanjem z italijanskimi oblastmi pogovorila tudi s predstavniki slovenske narodne skupnosti v Italiji, so se predsednik Peterle in ostali člani delegacije srečali v prostorih deželne sveta z zamejsko delegacijo, ki je bila sestavljena po ključu bivše enotne delegacije, se pravi, da so v njej bili predstavniki strank, v katerih nastopamo Slovenci, zastopnika obeh krovnih organizacij: Slovenske kulturno gospodarske zveze in Sveta slovenskih organizacij ter prof. Venosi za Kanalsko dolino in župan Paletti za Režijo.

Sodelovali so še deželni svetovalec Brežigar za Slovensko skupnost in Budin ter Bratina za Stranko demokratične levice. Peterletu in ostalim ministrom so orisali stanje v zamejstvu, ki je v zadnjih časih kar precej negativno, in nakazali vrsto problemov, ki zadevajo odobritev zaščitnega zakona, potrebo po čimprejšnjem sprejetju deželnih določil za izpolnjevanje zakona o obmejnih področjih, da bi iz tega sklada tudi manjšina lahko črpala sredstva za svoje življenjske potrebe.

Na srečanju obeh delegacij so vzeli v pretres celo paleto vprašanj, od vprašanj spoštovanja in zaščite narodnih manjšin do gospodarskih, znanstvenih, ekoloških in kulturnih problemov. Peterle je po srečanju poudaril, da so opazili med razgovori veliko zanimanje in razumevanje s strani deželne vlade za narodne politične cilje in interese Slovenije in da v tem smislu lahko igra dežela pomembno predovalno vlogo v odnosu do rimskih oblasti. To vlogo lahko ima dežela tudi glede manjšinskega vprašanja, saj domači politiki morajo vplivati na stranke v Rimu. Slovenska delega-

dalje na 4. strani ■

Horror!

■ nadaljevanje iz 1. strani

varen. Treba ga je kaznovati! Treba mu je torej puščati bolno kri in hkrati zavarovati nafto; zato so se predvsem ZDA spremenile v etično neoporečnega kirurga in zavihtele pravični Mihaelov meč. Truma drugih evropskih angelčkov je nadangela pospremila v »pravično« vojno, in ves t. i. civilizirani svet to vojno odobrava, ker načelno gre za obrambo demokratičnega reda — mirovniki pa so to pot le moteči farizejski element. Do tu vse prav.

Bliža se že drugi mesec spopadov in pogled na bojišča je skozi razna okna na nebu (tv-kamere na letalih in satelitih) omogočen vsakomur: veličastna predstava! Nujnost in davek svohodi pač — bomo še kar prepričljivo rekli! Vse te grozote pa spremljamo z resnično tesnobo, zlasti tisti, ki smo doživeli letalske napade na trdih, surovih tleh našega planeta (od spodaj!); zato si želimo čimprejšnjega miru in uničenja sata-na Husseina.

Toda, ali se ni nekaj veselih peklenščkov naselilo tudi med nami? Ali niso ihtave igre vesoljskih vojn na fliperjih nasilje nad mladino? Ali niso razni neokusni reklamni spoti med prikazi filmov, okroglimi mizami, športnimi dogodki na tv-ekranih, pa cenene japonske risanke, polne brutalnosti, že postali naš poprtnik? Ali ni oddaja Chi l'ha visto — bela stran našega cenenege sočutja — programirana in dobro zrežirana grozljivka? Bi ne mogli vsaj v času sedanjih vojnih grozot spoznavati razliko med posiljevanjem otrok s kvarnimi igračkami padovanskega proizvajalca FALP in prikazi njihovih vrstnikov v iraških bolnišnicah?

V naši zavesti Satan hromi naš čut pravičnosti in plemenitosti in temu ne vidim konca. Ves ta slaboumni spektakel pa finančno podpirajo tudi izkupički od zalivske nafte. Naša tesnoba in pravičnost sta res na psu! Horror!

Manjšinski jeziki in Evropa

■ nadaljevanje iz 1. strani

pomembnega in obenem delikatnega trenutka. Slovenija se je konec lanskega leta s plebiscitom odločila za suverenost, potem ko je že prej sprejela načelo o samoodločbi. Primorski Slovenci se tudi še vedno borimo za »staro pravdo« in čakamo na zaščitni zakon. Ne vemo, kdaj bomo prišli uradno v Evropo, čeprav nova slovenska demokratično izvoljena oblast dela na tem. Prav te dni se mudi slovenska vladna delegacija v Bruslju pri glavnih evropskih ustanovah in pri vladah Beneluksa nasploh.

Slovenci v Italiji verjetno ne bomo kot

Katalonci vsaj zaenkrat dosegli podobnih načelnih priznanj. Občasno so slovenski predstavniki iz zamejstva že v slovenskem jeziku pozdravili navzoče evropske manjšinske delegacije v prostorih evropskega parlamenta. Od načelnih nastopov do praktične uveljavitve načela pa je še veliko poti. Predvsem bo o tem določal politični razvoj v sami Sloveniji in Jugoslaviji, pa tudi znotraj Evrope in njenih narodnostnih skupnosti samih. Evropa po meri človeka lahko nastane le v duhu postopnosti in strpnosti. Naloga nas vseh pa je, da k taki Evropi po svojih močeh prispevamo!

a. b.

»Različnost v kulturi je obogatitev«

LOJZKA BRATUŽ

V Kulturnem domu v Gorici je bila v petek, 8. t.m., skupna proslava ob slovenskem kulturnem prazniku. Slavnostni govornik je bila prof. Lojzka Bratuž, čigar izvajanja objavljamo skoraj v celoti.

(Ured.)

»Kultura slehernega naroda je vraščena v njegovo naravno okolje, družbeno in zgodovinsko, zato je najpristnejši izraz njegovega življenja, miselnosti in teženj, je verna podoba njegove preteklosti in sedanjosti. Tudi dan slovenske kulture je tako rekoč merilo vsakokratnega stanja in dogajanja v narodovem življenju. V kmalu pol stoletja dolgi dobi, kar ga Slovenci praznujemo, se še ni zgodilo, da bi od enega do drugega 8. februarja prišlo do tako prelomnih in usodnih dogodkov, kakršnim smo bili priča v zadnjem času. Med njimi so trije na poseben način zaznamovali slovensko zgodovino.

S svobodno izbiro se je večji del našega naroda odločil za novo pot v bodočnost. Koliko slovenskih rodov je preminilo, preden se je nad domovino izpolnil pesnikov klic iz Krsta: *Tje bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosti vol'jo vero in postave*. Temu prvemu odločilnemu koraku so nujno sledile pravne svečanosti v Rogu, Teharjah in še kje. Za vse tisoče in desetisoče pobitih po naši zemlji, za vse, ki so bili žrtve vsa kršnega nasilja, *Slovenec že mori Slovence, brata — kako strašna slepota je človeka!* Spravna daričev naj bi bila poročstvo, da bi se časi, ko so se v vsej krvavi krutosti uresničevale pesnikove besede, več ne povrnil. In da bi lahko pokončno ali vsaj manj obremenjeni stopali v bodočnost. In nazadnje — 23. december 1990, rojstni dan slovenske samostojnosti. *Prost, ko je bil očkav, naprej naj bo Slovencev dom* je zaželel naš pesnik v Zdravljici. Toda zgodovinska odločitev slovenskega naroda za samostojnost je šele začetek dolge in težke poti. Po prvem valu navdušenja je treba trezno presojati položaj in modro reševati vsakdanja vprašanja, ki jih ni malo in ki včasih ustvarjajo nerazpoloženje in napetost. Gospodarskih in družbenih neuspehov ni mogoče odpraviti čez noč, zlasti če imajo svoje korenine v preteklih zmotah. Začasna odpoved temu in onemu, razumevanje ob neizogibnih težavah, ki jih prinaša vsak nov dan, spoznanje, da takojšnja blaginja ni zanesljiva — to in še marsikaj je podlaga, da se s skupnimi močmi oblikuje mlada država. Svoboda in neodvisnost imata svojo ceno. Slovenski ljudje so za take vrednote nekoč žrtvovali veliko več, tudi osebno svobodo in celo življenje.

Ko nas v tem izrednem času spričo vojnih grozot v svetu in nevarnih žarišč pri ogroženih narodih — tudi v naši bližini — navdajata malo dušje in strah, vse jasneje dojemamo pesnikov veličastni spev, ko nazdravlja vsem narodom, željnimi miru in dobrega sosedstva. V našem skupnem narodnem občestvu, ob vsem, kar je v njem še neuglajenega, pa še globlje občutimo njegovo misel o edinstvi, sreči, spravi, in željo, *De bi nebesa milost nam skazale!*, da bi nam namreč domači Orfej srca vnel za čast dežele, *med nami potolažil razprtije in spet zedinil rod Slovenš'ne cele in še de bi vrnil k nam se časi sreče*. Kakor ne bi mogli mimo bolečine naših ran — uporabljam Prešernovo besedno zvezo — tako ne smemo mimo res da maloštevilnih, toda svetlih znamenj boljših časov. Ob današnjem

prazniku ima prednost kultura, in prav tu so opazni obetavni premiki: svoboden pretok idej med matico in zamejstvom oz. zdomstvom, in obratno, tiskana beseda nima več omejitev ne prepovedi, matica enakovredno priznava dosežke vseh svojih pripadnikov, živečih zunaj slovenskih meja. O slovenskih besednih ustvarjalcih, ki so bili zaradi zaukazanega molka desetletja pozabljeni, danes lahko pišejo in govorijo tudi v domovini. Njihova dela so se spet pojavila v knjižnicah in knjigarnah ali se celo na novo tiskajo. Gre za drugačen, pošten odnos do književnosti in sploh umetnosti, neglede na njeno idejno usmeritev ali na to, kje je nastala, četudi zunaj domovine, morda pod Južnim križem. Padle so pregrade, ki so večjemu delu slovenskega naroda vse predolgo zastirale pogled v ta dragoceni sestavni del naše skupne omike. Slovenskim izobražencem in kulturnikom, ki so iz ideoloških razlogov zapustili domovino, so njena vrata spet odprta. Še bi lahko naštevati in ugotavljali, kako se nam, kljub vsemu, vremena jasnijo in nam od časa do časa posijejo milši zvezde.

Matica in zamejstvo

Dogodki v matici so krepko odjeknili in še odmevajo tudi v zamejstvu. Zbudili so tako odobravanje in čustveno zavzetost kot pomisleke in zaskrbljenost, okrepili pa so zavest medsebojne povezanosti in narodne pripadnosti. Zraven tega so, zlasti v kulturnih krogih, ustanovah in zvezah povzročili neko napetost in čuden nemir, ki se še nista popolnoma podelila. Vzroke za to je treba iskati predvsem v spremenjenem odnosu matične domovine do zamejske kulture, ki jo odslej namerava upoštevati v njeni celoti, brez kakršnegakoli mačehovskega razlikovanja, kar je v prid tistemu delu, ki mu je bilo doslej usojeno — in to je bila njegova moralna moč — rasti iz svojega.

Različna ideološka opredelitev naše manjšine se polno izraža tudi v kulturi, in tako mora ostati. V svobodni družbi ni nič nenavadnega, da človek s svojim prepričanjem daje vsebino svojim dejavnostim. Različnost v kulturi je lahko obogatitev, če jo pojmuje v medsebojnem spoštovanju. To zahteva zdravih pogledov, kulturne zrelosti in širine. Od skupne notranje urejenosti sta odvisni naša uspešnost in prepričljivost pred tujim svetom. Strnjena in močna manjšina je učinkovitejša tudi v odnosih do matice. Kot taka utegne biti mladi slovenski državi celo v oporo. Popolnoma jasno je, da nam je vsem bolj kot kdajkoli poprej potrebna obojestranska pozornost.

Beseda o našem jeziku

Na ta slavnostni večer sodi še beseda o našem jeziku. Z njim, in najbolj z njim, dokazujemo svojo narodno istovetnost. Z njim se kot narod ohranjamo. Če to velja za ves narod, velja tem bolj za njegovo manjšino. Ni vseeno, kako z njim ravnamo in kako ga skušamo ohranjati. Tudi ni dovolj, da ga ohranjamo, če ga ne gojimo. O jeziku, njegovi kakovosti in rabi na vseh ravneh, od domačega okolja in šole do kulture in politike, bi bilo treba resno razpravljati, preden bo prepozno. Naše jezikovne navade zapadajo bolj in bolj vsakovrstnim, predvsem tu jim vplivom. Kako revno, brezsmiselno in celo neokusno je večkrat izražanje sodobnega človeka, zlasti mladega. Siromašenje jezika je sicer splošen pojav in ga je treba pripisovati sodobnemu načinu življenja, odporu do branja, naglici in živčnosti, je pa tudi izraz nevarne povprečnosti in notranje praznine. Tako je, žal, tudi z našo materinščino. Postali smo neobčutljivi za njeno pristnost. Tujih izrazov in tuje jezikovne zgradbe se v govorjenju in celo pisanju ne za-

dalje na 5. strani ■

Priprave na obisk Janeza Pavla II. pri nas

Papež Janez Pavel II. bo prihodnje leto obiskal vse štiri škofije v Furlaniji Juljski krajini. Obisk bo opravil po veliki noči. Vest so iz Rima prinesli škofje po srečanju s papežem, na katerem so mu poročali o stanju v svojih škofijah.

Prihod poglavarja katoliške Cerkve v naše kraje bo vsekakor važen in gotovo tudi izreden dogodek. Škofje opozarjajo, da se je treba na obisk dobro pripraviti, pripravljeno delo pa naj bi se začelo takoj.

Janez Pavel II. je že obiskal mnoge kraje v državi, a je z obiskom v naši deželi očitno odlašal, zavedajoč se kočljivosti stanja in razmer pri nas. Posamezni škofje iz naše dežele so svetega očeta gotovo opozorili na nekatere značilnosti naših krajev, med drugim na prisotnost slovenske narodne manjšine. Menimo, da mora tudi med obiskom Janeza Pavla II. prihodnje leto pri nas priti do izraza ta značilnost, saj Slovenci dobro vemo, kakšno trdno moralno oporo je krščanstvo predstavljalo v preteklosti in predstavlja v sedanosti vsakodnevni prizadevanjem za ohranitev naše narodne biti. Prav bi bilo, če bi predstavniki slovenskih vernikov svetemu očetu ponovili besede, ki jih je izustil ljubljanski nadškof in slovenski metropolit msgr. Šuštar v dobrodošlici svetemu oče-

tu, ko si je ta lani jeseni ogledal slovenski papeški zavod v Rimu. »Danes doživljamo — je tedaj naglasil msgr. Šuštar — novo vrednotenje manjšin, ki niso nadloga ali motnja v družini velikih narodov, ampak pomenijo resnično kulturno obogatitev«. »To ste poudarili tudi Vi v svojem pismu za dan miru leta 1989 — je zaključil slovenski metropolit — ko ste dejali, da je spoštovanje manjšin pogoj za mir med narodi«.

Tudi Slovenci se veselimo napovedane obiska in želimo, da bi prisotnost svetega očeta v naših krajih pripomogla k uresničevanju pravkar omenjenih plemenitih načel v vsakdanjem življenju vsakega posameznika in celotne družbe.

—o—

NAGRADA ARH. PODREKI

Arhitekt Boris Podreka, ki je odraščal v Trstu, svojo ustvarjalnost pa je razvil na Dunaju in v drugih evropskih središčih, je dobitnik letošnje nagrade Borbe za arhitekturne dosežke. Republiška komisija za podeljevanje nagrade je v Ljubljani soglasno določila nagrado za Podrekovo obnovo že uničene cerkvice sv. Donata v Piranu.

OBCNI ZBOR SKD IGO GRUDEN IN SD SOKOL

V sredo, 6. t.m., sta devinsko-nabrežinski društvi Igo Gruden in Sokol imeli redni občni zbor. Kljub zelo slabemu vremenu se je v neprimerni nabrežinski dvorani zbralo lepo število članov, ki so pozorno poslušali poročila predsednika, tajnika, športnega in kulturnega referenta. Iz poročil izhaja velika aktivnost devinsko-nabrežinskih prosvetnih in športnih delavcev. Prvi se vneto pripravljajo na novo odrsko prireditev, da se oddolžijo desetletni smrti Stanka Devetaka. Pevska dejavnost pa se pod skrbnim vodstvom prof. Rojca uspešno nadaljuje in krepi, saj je poleg moškega začel ponovno delovati tudi ženski zbor. Zbora hosta nastopila na celovečernem koncertu, ki bo v spomin prera, tragično umrlega prvega pevovodje Sergija Radoviča.

Na športnem področju gre zabeležiti uspeh ženske odbojarske ekipe, ki nastopa v C2 ligi, in veliko zanimanje mlajših igralcev, ki zagotavljajo bodočnost tej športni panogi. Pri moški košarki je lansko sezono prva ekipa napredovala v promocijsko prvenstvo, kjer pa sedaj zaseda zadnja mesta na lestvici, saj je konkurenca izredno huda. Bolje pa gre mladinski ekipi in je zlasti pozitivno sodelovala z združeno ekipo Jadran, kjer nastopa kar šest Sokolovcev.

Samostojno deluje balinarska sekcija, ki zlasti v poletnih mesecih uspešno razvija veliko dejavnost. Slišali smo, da bi bila zaželjena večja angažiranost balinarjev v društvenem odboru.

V sicer kratki diskusiji je prišel do izraza problem pomanjkanja primernih društvenih prostorov, kar se vleče že skozi dvajset let, in vse kaže, da ni nobenega resnega izgleda za kakršnokoli rešitev tega vprašanja. Nadalje tudi nabrežinsko društvo pesti problem pomanjkanja ljudi, ki bi bili pripravljeni delati v odboru.

Ob koncu je bil v glavnem potrjen prejšnji odbor, katerega vodi še vedno Pavel Vidoni.

—o—

Voditelji gibanja za komunistično prenovno računajo, da bo njihova stranka na volitvah prejela 10 odstotkov glasov, Occhettova PDS pa 15 odstotkov. V to stranko se ni včlanilo 11 senatorjev in pet poslancev, med njimi je tudi senator Stojan Spetič. Predstavniki gibanja so vodstvo PDS sodnijsko pozvali, naj ne uporablja ne imena ne znaka KPI; odprto je tudi vprašanje lastništva oziroma sedežev bivše KPI.

Župnik Giorgio Giannini in župljani Devina, Štivana in Medje vasi žalujemo ob smrti dolgoletnega župnika in dekana, dragega in cenjenega

Msgr. Ivana Kretiča

Bog naj mu povrne za vse dobro, ki ga je storil med nami.

Iskreno sožalje izražamo vsem svojcem!

Devin, 12.2.1991

Prešernova proslava v DSI

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 11. t.m., priredilo slovesno Prešernovo proslavo. To vsakoletno srečanje nudi predvsem priložnost za podelitev nagrad slovenskim kulturnim ustvarjalcem tako na literarnem kot na gledališkem in fotografskem področju. Svečani večer se je pričel s krajšim koncertom Dekliškega zbora Glasbene matice pod vodstvom dirigenta Stojana Kureta, ki je izvedel zahtevne skladbe Gallusa, Mozarta, Schumanna, Čajkovskega, Kogoja in nekaj črnih duhovnih pesmi.

Priložnostni govor je na proslavi imel dr. Peter Močnik, ki je predvsem poudaril, da nas 8. februarja vsako leto kliče k razmisleku o stanju naše slovenske kulture.

Matejka Peterlin je občuteno recitirala nekaj Prešernovih pesmi. Nato pa je bilo na vrsti nagrajevanje.

Nagrade za literaturo, fotografijo in odrsko umetnost

Na literarnem natečaju Mladike je prejel prvo nagrado Vladimir Kos iz Tokia za pesniško zbirko »Melanholija v Be-tonu«. Za prozo je prvo nagrado dobila Dolores Terseglav z Reke za črtico »Raztrgani spomini«. Drugo nagrado, tako za poezijo, kot za prozo, je letos dobil Franjo Frančič iz Pirana. Nagradjeni sta bila njegov cikel pesmi »Obale zvezd« in črtica »Odsotnost Boga«. Tretje nagrade za poezijo komisija ni podelila, za prozo pa jo je prejel Janez Kolenc iz Novega mesta za črtico »V pokoj«.

Na fotografskem natečaju Mladike je dobil prvo priznanje Andrej Štekar z Opčin, druga nagrada pa letos ni bila podeljena. Komisija se je odločila za dve odkupni nagradi fotografij Maše Bandelj z Opčin in Franja Frančiča, dobitnika obeh literarnih priznanj.

Ob koncu so bile nagrajene še gledališke skupine, ki so sodelovale na natečaju Mladi oder, ki ga že šestnajstič razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici in Slovenska prosveta iz Trsta. Natečaj je namenjen vsem gledališkim ljubiteljem v naši deželi.

V prvi kategoriji, v katero sodijo igralske skupine, ki delujejo samostojno kot pravi odri, so priznanje Mladi oder 1990

prejeli: Dramska skupina PD Štandrež, Šentjakobska dramska skupina in amaterski oder Jaka Štoka s Proseka in Kontovela. V drugi kategoriji — igralske skupine, ki delujejo priložnostno v okviru kulturnih in prosvetnih društev, pa so bili nagrajeni: mladinska igralska skupina PD Hrast iz Doberdoba, Oder 90 iz Gorice, ki deluje v okviru PD M. Filej, dramska družina PD F. Borgia Sedej iz Števerjana, igralska skupina Tamara Petaros z Opčin (deluje v okviru Finžgarjevega doma), gledališki krožek Slovenskega kulturnega kluba in Skupina žena PD Mačkolje. Nagradjene so bile tudi sledeče šole oziroma otroške igralske skupine: učenci 5. razreda OS F. Bevk z Opčin, učenci OS S. Finžgar iz Barkovelj, SS F. Erjavac iz Rojana, ki je letos tvegala ukinitve, dijaki liceja F. Prešeren iz Trsta in Četrta skavtska četa iz Rojana in od Sv. Ivana.

—o—

Pomemben obisk v Trstu

■ nadaljevanje z 2. strani

cija pa je nadalje poudarila, da zakonska zaščita slovenske manjšine v Italiji ne sme pod raven, ki jo je že deležna na osnovi Londonskega sporazuma in Posebnega statuta, za Kanalsko dolino pa naj bi minimum zaščite predstavljale pravice, ki so jih ti kraji uživali pod Avstro-Ogrsko. Kot pomembno zadevo so ob koncu srečanja omenili ustanovitev posebne komisije na medvladni ravni, se pravi Rim - Ljubljana, ki bi se ukvarjala s preučevanjem tragičnih dogodkov fojbe, a tudi vsega ozadja in vseh nasilij, ki so jih naši kraji videli pod fašizmom. Delegacija slovenske vlade je predstavila načrt o postopnem zaprtju jedrske elektrarne v Krškem, deželna vlada Furlanije Julijske krajine je zagotovila, da bodo zaprli Rajbelski rudnik, ki onesnažuje Koritnico in nato Sočo, slovenske oblasti pa so povedale, da se končuje postopek industrijske preureditve in namestitve čistilnih naprav ob Reki, tako da se bo izboljšala kvaliteta vode v Timavi, ki še vedno daje del pitne vode Trstu.

Slovenska vladna delegacija je nato obiskala še Center za gospodarsko inovacijo BIC v Trstu.

Gostovanje SLG Celje v Trstu in Gorici

Konec tega tedna bo v Kulturnem domu v Trstu in Gorici gostovalo Slovensko ljudsko gledališče iz Celja, ki bo predstavilo komedijo Alexandra Dumasa st. »Mademoiselle de Belle Isle«, v slovenskem prevodu »Pokvarjenec ali lepota in moč«. Delo je režiral Vito Taufer, ki je za to predstavo napisal tudi glasbo (na Händlov temo), tekst pa je prevedel Aleš Berger. Ta Dumasova komedija je nastala leta 1893 in je pri publiki naletela na izjemen uspeh. Nasploh lahko rečemo, da je »Pokvarjenec ali lepota in moč« eno najuspešnejših Dumasovih odrskih del.

Kot je o tej igri povedal sam režiser Vito Taufer, gre za izrazito igralsko pred-

stavo, ki se giblje na nevarnem razmerju med tragedijo in komedijo, med sentimentalno kriminalko in politično igro. Gledališki kritiki, ki so si ogledali to predstavo SLG iz Celja, so zapisali, da so znali igralci odlično ohraniti to ravnovesje.

Gospodična de Belle-Isle je podeželanka, ki v svojih prizadevanjih, da bi rešila iz ječe očeta in oba brata, pade v kremplje pokvarjenih in spletkarskih bogatašev. Igro vodita vojvoda de Richelieu in zvita markiza de Prie. Glavna junakinja ima za ročenca, viteza D'Aubignyja, ki je mladeniško zaletav, zaljubljen in patetično nesrečen, ko misli, da je bil prevaran. V naslovni vlogi nastopa Darja Reichman.

Umrl je msgr. Ivan Kretič

V bolnišnici v Gorici je v ponedeljek, 11. t.m., za posledicami srčne kapi umrl msgr. Ivan Kretič, kanonik goriškega stolnega kapitlja in bivši dolgoletni dekan in župnik v Devinu. Od devinske župnije se je bil poslovil oktobra leta 1989, potem ko je tu opravljal dušnopastirsko službo celih 34 let. Odšel je v Gorico in pomagal po raznih župnijah goriške nadškofije ter imel redno službo božjo na Vrhu.

Rajni msgr. Kretič se je rodil leta 1911 v Tevčah pri Ajdovščini. Podobno kot za ostale primorske duhovnike njegove generacije je bila tudi zanj služba, ki jo je opravljal, ne le služba Cerkvi, temveč tudi slovenskemu narodu. Gimnazijo je obiskoval v znanem zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani, maturo pa je položil v Kopru. Bogoslovje je obiskoval v tedaj še slovitem goriškem centralnem semenišču, v duhovnika je bil posvečen leta 1935 v Gorici. Bil je najprej stolni kaplan, nato kaplan v Cerknem ter župni upravitelj v Kojskem v Brdih. Tu je prišel v hud spor s fašističnimi oblastmi, ker je mladino učil slovenskega jezika in petja. Bil je zaprt v goriških zaporih in nato konfiniran na jugu države. Po posredovanju cerkvenih predstojnikov je lahko predčasno zapustil kraj konfinacije in bil imenovan za dušnega pastirja v Čepovanu, kjer je ostal skozi vso vojno viхро. Po vojni je bil ne-

kaj časa ravnatelj Alojzijevejšča v Gorici, nato pa je bil tik pred priključitvijo imenovan za župnika v Solkanu, iz katerega je bil skupno s tedanjim apostolskim administratorjem msgr. Močnikom izgnan ter je moral čez mejo v Gorico.

Goriški škof ga je poslal v Doberdob, od tu pa je leta 1955 prišel v Devin, torej v narodno mešano župnijo, ki poleg Devina obsega še Štivan in Medjo vas. V težavni župniji si je znal pridobiti naklonjenost vernikov obeh narodnosti, saj je bil po značaju zelo strpen in imel velik čut za pravičnost. Svoje slovenske narodne zavesti seveda ni nikdar skrival in je tudi v tem pogledu dajal našim ljudem v teh krajih dober zgled. Tudi zaradi tega ga bomo ohranili v lepem spominu. Naj mu bo Bog bogat plačnik.

Joža Lovrenčič
(1890-1952)

SPOMINSKI VEČER

Katoliški dom v Gorici, v četrtek, 21. februarja 1991, ob 20.30.

Govor: prof. Andrej Vovko. Na sporedu: recitacije, samospevi in druge glasbene točke.

Vabi SKPD »Mirko Filej« iz Gorice.

Sporazum o sodelovanju med Gorico in Novo Gorico

S podpisom sporazuma o gospodarskem, kulturnem, družbenem in infrastrukturnem sodelovanju med Gorico in Novo Gorico, ki sta ga v sredo, 6. t.m., na goriškem županstvu podpisala župan Scarano in predsednik novogoriške občine Pelhan, se zaključuje skoraj tridesetletno obdobje dobrega sodelovanja in se začena doba sožitja. Tako je bilo poudarjeno na slovesnosti, katere se je kot predstavnik slovenske vlade udeležil minister za Slovence po svetu Dular, medtem ko je deželno vlado Furlanije - Julijske krajine zastopal odbornik za zdravstvo Brancati.

Sporazum, ki sta ga župana podpisala

ob prisotnosti članov novogoriškega občinskega izvršnega sveta ter goriškega občinskega odbora, potrjuje voljo po sodelovanju in solidarnosti med obema mestoma ter predvideva vrsto oblik gospodarskega, tehničnega in kulturnega sodelovanja, kar naj omogoča urejeno in skupno uporabo prostorskih, gospodarskih in infrastrukturnih zmogljivosti, ob spoštovanju okolja ter ob možnosti spoznavanja ljudi ob meji. Gorica in Nova Gorica se torej zbližujeta, je bilo rečeno v nagovorih, v luči nove evropske integracije in v duhu dobrih odnosov med Slovenijo in Furlanijo Julijsko krajino.

KMEČKA IN OBRTNA HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI

n u d i

v povsem preurejenih in posodobljenih prostorih
na nabrežinskem glavnem trgu vse bančne usluge;

neprekinjena blagajna
kartice bancomat

ČE HOČEŠ SVOJE ZADEVE TAKOJ IN ZADOVOLJIVO UREDITI, JAVI SE
NEMUDOMA V URADIH

NABREŽINSKE KMEČKE IN OBRTNE HRANILNICE IN POSOJILNICE

34011 Nabrežina, 97

Tel. 040/200186 - 200011

NOVICE

SPREJETA RESOLUCIJA DEŽELNE VEČINE O SOLIDARNOSTI Z LITVIJO

Deželni svet je na svoji redni seji na pustni torek razpravljal o stanju v Litvi. Člani večine, med katerimi je tudi Ssk, so predložili skupno resolucijo. Ta izraža vso podporo litovskemu prebivalstvu, ki zahteva avtonomijo in neodvisnost.

Svetovalec Ssk Bojan Brezigar je v svojem posegu poudaril dvoličnost ravnanja Sovjetske zveze, ki se je v nasprotju z načeli demokracije, ki jih zagovarja navzven, poslužila sile, ko je v Vilniusu v krvi zatrla demonstracije v podporo samoodločbi. Vse to se je zgodilo, ko je svetovna javnost s trepetom sledila dogajanjem v Zalivu. Gorbačov je verjetno mislil, da bo poseg njegove armade šel neopazno mimo zaradi hujših problemov z Irakom. Tokrat pa se je demokratična svetovna javnost zavzela za neodtujljive pravice po samoodločbi Litve, saj ima vsak narod pravico, da sam odloča o svoji usodi in to zlasti velja za pribalske države, ki so v tem stoletju plačale neprimerno velik davek na oltar svetovnih velesil in mednarodnih egoističnih interesov. Zaradi vsega tega je Brezigar napovedal svoj povoljni glas resoluciji večine.

Resolucija je bila soglasno sprejeta in obvezuje deželni odbor, da se zavzame na pristojnih mestih za spoštovanje neodtujljivih pravic litovskega ljudstva.

LISTINA O PRAVICAH MANJŠIN

Evropska komisija za izgradnjo demokracije s pomočjo prava, ki je posvetovalno telo Evropskega sveta, je v Benetkah odobrila osnutek mednarodne pogodbe o pravicah narodnih, jezikovnih in verskih manjšin. Potrditi jo mora ministrski odbor Evropskega sveta, nato pa ratificirati posamezne države članice.

Na zasedanju, ki ga je vodil socialist La Pergola, so sodelovali predstavniki 20 držav članic Evropskega sveta, poleg tega pa predstavniki pridruženih članic Jugoslavije, Bolgarije, Poljske in Romunije ter Združenih držav, Sovjetske zveze in Kanade kot opazovalci.

PRIHODNJA SINODA V DOMOVINI

V Vatikanu se je končala sinoda ukrajinskih uniatoev, torej zasedanje škofov vzhodnega katoliškega obreda, ki ga je vodil kardinal Lubahivskij. To je bila sedma sinoda v zdomstvu, prihodnja pa bo že v domovini, kamor se bo 30. marca po 46 letih izgnanstva vrnil tudi kardinal.

Lubahivskij je poročal papežu o poteku sinode. Posebej je poudaril željo Ukrajincev, da bi sv. sedež zanje ustanovil patriarhat in da bi papež obiskal Ukrajino.

Janez Pavel II. pa v svojem odgovoru ni omenil želje po imenovanju patriarha v Lvovu.

—o—

Podpredsednik evropskega parlamenta, italijanski katoliški politik Roberto Formigoni potrjuje izjavo, čes da je papežovo življenje v nevarnosti, ker se tako odločno zavzema za mir v Zalivu. Formigoni pa za svojo trditev ne navaja dokazov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Srečanja na vrvicah

V mavričnem svetu lutk

Lutkovne predstave navadno povezujemo z naivnostjo in sproščenostjo otroške publike, lutkovno gledališče pa štejemo za nekako drugo, razredno gledališče in mu zato posvečamo manj pozornosti. Kakorkoli že, pri nas tovrstna dramska dejavnost ni razširjena. Pred leti je lutkarški krožek deloval v Dolini, danes pa se lutkarstvo v glavnem omejuje na občasna gostovanja po otroških vrtcih in na pobude eksperimentalnih skupin (npr. Kresna noč v režiji Marka Sosiča in izvedbi dramske skupine KUD Magnet).

Zato je vsekakor zanimiva in hvalevredna za misel Radijskega odra in Sveta slovenskih organizacij, da se v ciklu Srečanja na vrvicah vsak mesec od letošnjega januarja dalje predstavijo slovenskim tržaškim malčkom (in odraslim) lutkovne igrice nekaterih vidnejših in priznanih lutkovnih gledališč iz Slovenije. Doslej smo si lahko ogledali predstavo »Korenčkov palček« Svetlane Makarovič v izvedbi Lutkovnega gledališča iz Ljubljane, na pustno nedeljo pa je gostovala skupina »Papilu« iz Ankarana s prizorčkom »Zlata ribica« in »Zrcalce«.

Običajno si kot lutkovno igrico predstavljamo sicer pristržno, a vsekakor scensko dokaj preprosto uprizoritev s klasičnimi lutkami. Toda lutkovno gledališče se je z obema uprizoritvama razodelo kot izredno pisana in predvsem raznolika zvrst. V Korenčkovem palčku se je na bogati, vrtljivi scenski podlagi odvijala zgodba marionet, ki so jih na vrvicah premikali spretni lutkarji v živopisanem mozaiku barv, glasbe in petja. Z nastopom ankaranskega gledališča pa smo lahko spoznali posebno vrsto papirnatih lutk (na kar opozarja tudi naziv Papilu), nare-

jenih iz zgibank, živobarvnega krep papirja ali iz bele in barvaste lepenke.

Obe predstavi (ki so jih sicer odigrali tudi v matineji za otroke) smo v popoldanski uprizoritvi uživali predvsem odrasli, ki smo se za kratek čas potopili v magični utrip otroške domišljije in ustvarjalnosti ter spet odkrili »otroka« v sebi. Igrice je spremljala primerno izbrana glasbena podlaga, tako da se je gledalec lahko fantazijsko zavrtel z vrtljivim drobnim človeških doživljanjem, ki se nam skozi igro lutk kažejo v manj resnobni luči.

Pobudo bi bilo treba vsekakor razširiti in k njej pritegniti čimveč mlajšega občinstva. Za današnjega otroka, ki je navajen plehkkih, brezobličnih neumetniških japonskih risank in je torej vizualno razvajen, apatičen porabnik kiča in amorfni stripov, so živahne in žive lutkovne igrice priložnost, da si izostri čut za lepoto in da aktivno ter osebno pristopa k umetnini. V tem vidim posebno za (nekateri) naše malčke, ki se bolj poredkoma srečujejo z izbrano slovensko umetniško besedo, izjemno priliko, da slišijo svoje male junake — palčka, sapramiško, ribico ali zajčka — veseliti se, trepetati, govoriti in peti v lepi slovenski zborni govorici (namesto v poplitvenem žargonu večjega dela televizijskih risank).

M. S.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

O januarski številki Rodne grude

V Ljubljani je sredi januarja izšla najnovejša številka revije Rodna gruda, namenjene Slovencem po svetu, ki jo izdaja Slovenska izseljenska matica. Glavni urednik mesečnika Jože Prešeren piše v svojem uvodniku o nedavnem plebiscitu v Sloveniji. »V času, ko prejimate to revijo, je ta za naš narod izjemen dogodek že za nami. Glasovali ste tudi nekateri izmed vas (izseljencev — op. ur.), ki ste ob božičnih počitnicah obiskali domovino. Kar žal mi je, da pri tej odločitvi ni moglo ponovno sodelovati več naših ljudi, ki živite po svetu...« Jože Prešeren še ugotavlja, da je bilo o plebiscitu izraženih tudi precej dilem in strahu o tem, kaj bo potem. Prav tako je dogajanje v Sloveniji in še posebej sam plebiscit povzročil veliko negotovosti med Slovenci po svetu. Mnogi so se po plebiscitu spraševali, kaj smo zdaj, saj se pred tujci izkazujejo z jugoslovanskimi potnimi listi, čeprav večina poudarja, da so po narodnosti Slovenci. »Želel bi,« zaključuje Prešeren, »da bi bilo ob vsem tem kar najmanj živčnosti. Bodimo prepričani, da bo v doglednem času vse jasno in da bomo Slovenci vstopili v prihodnost z več samozavesti in optimizma.«

Januarska Rodna gruda objavlja vrsto zanimivih člankov predvsem za ljudi, ki so oddaljeni od domovine. Precej je zapisov o lepota in znamenitostih Slovenije. Nekaj strani je napisan-

nih tudi v angleškem in španskem jeziku za potomce izseljencev, ki ne znajo materinega jezika. Daljši prispevek pa je posvečen hudim poplavam, ki so prizadele Slovenijo.

Marijan Zlobec je za to številko revije napisal članek o slovenskem skladatelju Cirilu Krenu, ki je zelo znan med rojaki v Argentini, v matični domovini pa je bil doslej prezrt. Kren se je rodil v goriških Brdih leta 1921, dve leti kasneje pa je njegov oče odpotoval v Argentino kot ekonomski emigrant. Tam je mladi Ciril Kren zaslovel kot glasbenik in je sodeloval tudi pri ustanovitvi združenja mladih argentinskih skladateljev. Dolga leta je bil tudi pevovodja, sodeloval je pri mnogih slovenskih publikacijah v Argentini in pisal članke za tamkajšnje slovenske revije. Leta 1975 je obiskal domovino in se srečal z najpomembnejšimi »domačimi« glasbeniki. Dirigent Anton Nanut je tedaj obljubil, da bo nekaj Krenovih del posnel tudi simfonični orkester RTV Ljubljana, doslej pa se to še ni zgodilo, zaključuje avtor članka.

Odgovorni urednik revije Prešeren je v januarski Rodni grudi objavil prispevek v spomin na slovenskega kiparja Zdenka Kalina, ki je umrl lanskega novembra v Ljubljani. Ljubek in zanimiv je otroški kotiček. V reviji so objavljene tudi pesmice in krajše pravljice za otroke izseljencev.

Zagate našega jezika

ČE BI SE UČIL

ali

KO BI SE UČIL, BI ZNAL?

Veznik če izraža pogojnost, zato ga uporabljamo v pogojnih stavkih. Pogoji pa niso vsi enaki. Lahko se uresniči, lahko so samo mogoči, pa se ne uresniči. Imamo pa tudi pogoje, ki so neresnični in se torej dejanje glavnega stavka ne more uresničiti ali zgoditi. Pogoj je torej resničen ali realen, ako se je že izvršil ali pa se bo gotovo izvršil, npr.: *Če to trdiš*, ne poznaš stvari. *Če si lačen*, ti dam kruha. *Če je hotel živeti*, je moral delati. *Če ima*, bo dal. *Če nočeš*, pa ni treba. V tovrstnih stavkih stoji povedek v povednem naklonu.

V naslednjih stavkih pa je pogoj mogoč, ker se utegne izvršiti, ako se še ni izvršil, npr.: *Če bi to trdil*, bi lagal. Narobe bi bilo, *če bi se sprli zaradi te malenkosti*. To hišo bi kupil, *če bi mi uqajala*. V teh stavkih ne gre za gotovost, da sem nekaj trdil, da smo se sprli, da mi uqaja, temveč le za možnost, da bi nekaj trdil, da bi se sprli, da bi mi hiša uqajala. Če se izvrši pogoj, se seveda uresniči tudi dejanje vodilnega stavka. Tak pogoj imenujemo *mogoč, potencialen* in je povsod uresničljiv.

Za zveze z neuresničljivim pogojem pa je bil nekoč strogo predpisan veznik *ko*, potem pa se je popustilo rabi s *če*, kar po mojem ni pravilno. Prof. J. Toporišič pravi o tem: »*Ko* se rabi le ob pogojniku in pogosto zaznamuje t.i. nerealni pogoj, t.j. da se dejanje glavnega stavka ne more več uresničiti. (Slovenska slovnica, 1984, str. 515). Nekaj zgledov: *Ko bi se učil* (pa se ni!), bi znal. *Ko bi molčal* (pa ni!), bi bil o vse dobro in prav. *Ko bi bil povodni mož* (pa nisem!), bi odpeljal vsa ošabna dekleta. *Ko bi se fant, vsaj malo prizadeval* (pa se ni!), bi izdelal. *Ko bi le vedela* (pa ne ve!), kako je pri nas hudo, bi ostala doma. *Ko bi imel dovolj jamstva* (pa ga nima!), bi mu dali posojilo. Dejanja v nadrednih stavkih se prav gotovo ne bodo uresničila, zgodila, ker so nemogoča. Zato se tudi dejanje vodilnih stavkov ne morejo izvršiti. Tak pogoj je nemogoč, je neresničen, torej irealen. Tudi ob dramatizaciji Vukovih pisem se mi je vrnil dvom, ali je Vukova žena razumela njegove besede ali ne. Zato bi bil v naslovu napisal: *Tako srečen bi bil, ko bi ti razumela te moje besede*. Veznik *ko* namreč v tem stavku omogoča natančnejše razločevanje, zato se mi zdi primernejši, bolj ustreza vsebini.

R. Petaros

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
gostuje SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE
Celje

Alexandre Dumas père

POKVARJENEC ALI LEPOTA IN MOČ
Režija Vito Taufer

V petek, 15. t.m., ob 20.30 Abonma RED A in D
v soboto, 16. t.m., ob 20.30 Abonma RED B, E in F
v nedeljo, 17. t.m., ob 16.00 Abonma RED C in G
Abonente mladinskih redov prosimo, da se držijo objavljenega razporeda.

Ponovitvi v Kulturnem domu v GORICI:

v ponedeljek, 18. t.m., ob 20.30 Abonma RED A
v torek, 19. t.m., ob 20.30 Abonma RED B

Novice

Predsednik deželne vlade Furlanije Julijske krajine Biasutti je v deželnem svetu pozval rimsko vlado, naj se bolj zanima za razvoj dogodkov v Jugoslaviji. Tu so na delu sile, ki si prizadevajo za odpravo komaj pridobljenih svoboščin v Sloveniji in na Hrvaškem ter za obnovo starega komunističnega režima. Rimsko vlado je Biasutti pozval, naj ustrezno ukrepa.

V italijanskih vsedržavnih političnih strankah nastaja čedalje večja zaskrbljenost zaradi okrepljene dejavnosti Lombardske lige. Ta je pred dnevi spremenila ime in svoje delovanje razširila na ves sever v državi. Vsedržavne stranke se bojijo, da bodo na volitvah izgubile veliko glasov. Ne vprašajo pa se, zakaj pri ljudeh tako uspevajo razne lige, ki s prstom kažejo na posledice strankarskega sektaštva, centralizma in poraznega funkcioniranja državnih služb in ustanov.

Letošnje Prešernove nagrade so prejeli: skladatelj Jakob Jež, slikar Zoran Mušič in (posthumno) pisatelj Marjan Rožanc. Nagradenci iz Prešernovega sklada so: prevajalec Drago Bajt, pesnik Andrej Brvar, oblikovalec Radovan Jenko, igralec Vladimir Jurc, dirigent Marko Letonja, režiser Tomaž Pandur, kipar Matjaž Počivavšek, kipar Marko Pogačnik, oblikovalka zvoka Metka Rojc in arhitekt Aleš Vodopivec.

Sovjetski ministrski predsednik Pavlov je očital Zahodu, da je nameraval kratkoročno »kupiti«¹ Sovjetsko zvezo. Nekatere avstrijske, švicarske in druge zahodne banke naj bi na debelo kupovale rublje, da bi Sovjetsko zvezo gospodarsko spravile na tla. To je Moskva pravočasno preprečila, ker je dala v obtok nov denar. Ali se vračamo v čase hladne vojne?

Sodobno kmetijstvo

Pomen gozdov je večstranski, ekološki, naravovarstveni, ekonomski, obrambni in rekreacijski. Pomembni so, razen zaradi lesa in divjadi, tudi za varstvo okolja, ker vplivajo na vse njegove prvine. Funkcije gozdov so nenadomestljive. Okoljetvorne funkcije gozdov, varovalne, klimatske, hidrološke in higienske zdravstvene označujejo posledice, ki nastanejo, če gozdovi odmirajo, slabijo ali propadajo; pri tem skupina kulturnih funkcij — turistično rekreacijska, poučno znanstvena, krajinsko estetska, spomeniško varstvena in obrambna — postajajo za kulturni odnos do gozdov vse pomembnejše.

Gozdovi so izoblikovali svoj naravni mehanizem za ustvarjanje in ohranjanje rodovitnosti tal. Izkoriščenih pa je le 70 odstotkov možnosti, pa vendar dajejo približno 5 kubikov prirastka na hektar, imajo 200 kubikov lesne zaloge na hektar, s posekom 3,4 kubičnega metra pa zadovoljujejo 75% potreb po lesu v domači predelavi. V gozdovih Slovenije dela 6.000 delavcev. Z gozdovi pa je povezanih 250.000 lastnikov; 7.500 gorskih kmetij je odvisnih v glavnem od gozdov. V lesni industriji je neposredno zaposlenih še 44.000 delavcev.

Pomembne so neposredne in posredne koristi lova, nabiranja gozdnih sadežev, semen, zdravilnih zelišč, in preostalih gozdnih proizvodov: paša, stelja, med. Varovalna vloga gozda se kaže v zmanjševanju odтока vode, saj tako slabi erozijo vode, ve-ttra in hrupa, ker preprečuje drsenje in tganje snežnih plazov, ohranja čistost stoječih in tekočih voda (zaradi umerjenega odtoka je manj poplav) in preprečuje sušo. Gozd deluje kot čistilec od velike količine zračnih primesi, ki se stopnjujejo do samouničenja, porabi ogljikov dioksid in

Vloga in pomen gozdov

oddaja kisik; gozd blaži temperaturne razlike, znižuje visoko in zvišuje nizko temperaturo, povečuje relativno vlago.

Podatki dokazujejo, da se v Sloveniji sprošča na leto 5,2 do 5,3 mio kubičnih metrov plodnih tal in erozijskega drobirja, torej povprečno več kot 250 kubikov na kvadratni kilometer. Hujše je na področju hudournikov, kjer sproščanje znaša na soški strani 2800 kub. metrov, do 3000 pa v zahodnih Karavankah.

Gozdna tla prepuščajo do petdesetkrat več vode kot na čistinah, podobno tudi v zimskem snežnem obdobju, kjer voda na planem zmrzne globlje. Najprimerneje za vodni režim je, če je gozd razporejen v zgornjem delu zlivnega območja. Z gozdnega območja odtoka 5% manj vode z evapuracijo in transpiracijo. To pa vpliva na izsušitev zamočvirjenih zemljišč.

Vodni viri so se zaradi sečnje drevja pomaknili v zadnjih 200 letih že za 300 m nižje kot so bili nekdaj. V Sloveniji je 16.000 hektarov plazovitih tal z evidentiranimi 500 večjimi in 2.500 manjšimi stalnimi snežnimi plazovi. Ti plazovi so pogostni na ogolelih površinah, katerih nagibi presegajo 60%; če so snežne razmere ugodne zadostuje nagib 20%.

Hektar gozda daje 7 do 10 ton čistega kisika, torej trikrat več kot kmetijske kulture.

Hrupa pri 100 m pasu gozda je manj za 15 do 35-krat. V gozdu je relativna zračna vlaga 7 do 8 krat večja kot na prostem.

S povečanjem števila prebivalstva in hitrejšim razvoju tehnike, urbanizacijo in mobilnostjo se večja potreba po rekreaciji posebno v gozdu, ki postaja šola za življenje.

dalje na 8. strani ■

France Bevk HUDA URA

XIII.

Ivanc je bil prišel nekoliko k sebi. Sli-var ga je zgrabil pod pazduho in odvedel v dolino. Ostali so posedli po grivi, se hladili in si odpočivali. Ozračje je bilo še vedno vroče, brez vetriča. Možje so prerokovali nevihto. Fantje so zapeli: »Je pa davi slanica pala na zelene travnike ...«

Pesem je trepetala v poslednji svetlobi vročega dneva ko ujeta v pajčevino. Možje so počasi odšli navzdol. Tine je ležal vznak z glavo v dlaneh. Bil je utrujen od dela, izmučen od občutkov. Strmel je v Pavleta, ki je stal med fanti kot velika, grozeča senca. Imel je krepek glas, ki mu je silil iz zgora nekam pod temno nebo. Pesem je utihnili, Pavle je zavriskal. In kakor da je šinila vanj neka misel ko iskra v smodnik, je planil k smreki, urezal nekaj veja in jih povezal s trto. Nanje je vrgel snop praproti, ki je rasla ob svislih. Potisnil si je klubuk s čela in pogledal dekleta po vrsti.

»Katera se bo peljala?«

Zalka mu je bila najbližja. Medtem ko je pripravljala veje, so ji bile oči uprte ne-

kam na vas, kjer so že gorele posamezne luči. Pa je opazila vsako njegovo kretnjo ... Zdaj se je zdržnila. Vedela je, da vabilo velja samo njej. Ne le ona, vsi so to razumeli. Vendar se je bala, da bi je katero dekle ne prehitelo. Poskočila je, že je sedela na vejah, ko da gre za pomediško, in si spodvijala krilo. Pavle se je zasmel. Nato se je zasmejala tudi Zalka. Potegnil je, že je šlo navzdol.

»Lepa reč, Pavle!«

Pavle je tekel ko jelen. Zalka ga je gledala s ponosom. Na dušo ji je leglo rahlo neugodje. Ali se ne kaže preočitno? Sramovala se je. Pa kar je bilo, je bilo ... Hkrati ji je bilo tudi omamno sladko, ko se je vsa čudila v fantovih rokah. Droben smeh ji je prehajal iz duše v vse telo. Zdaj je zamižala, zdaj je zopet odprla oči. Tako naglo, naglo ... Bilo jo je groza, a ni ji bilo žal te groze. Vseokrog je dišalo po pokošeni travi, po senu, po praproti in medu. Vonj poletne noči.

Pod senozetjo je stal gozd. Bolj in bolj sta se bližala steni visokih, zelenih dreves, ki so temnela v nastajajoči noči. Zaseka,

nekaka cesta za plazove in senarje, ki je peljala naravnost v dolino. Kamenje, koranine — veje so odskakovale, da je bolelo. Sama v temi, ki je bila ko neprodorna stena legla med debela. Možje so bili odšli po stezi, ki se je vila daleč naokrog. Globoko v gozdu so strašili njihovi glasovi. Še. Nato so docela utihnili.

Pavle se ni ustavil, Zalko je obhajal strah. »Ustavi se,« mu je klicala. Ni je slišal, ali pa je ni hotel slišati. »Le čakaj,« so ga karajoče božale dekletove misli. Na pot so visele veje in jo teple po obrazu, da jo je skelelo do solz.

»Pavle, za božji čas,« je zakrilila z rokami.

Fant se je ustavil in jo je ujel v roke. Tresla se je, srce ji je tolklo ko s kladivcem. Da, čisto gotovo je bila vse blede.

»Nikoli več,« je rekla. »Nikoli več,« je ponovila. »Saj nisi človek.«

In vendar ji je ugajal prav tak kot je bil. Pavle je to čutil. Zgrabil jo je in jo hotel priviti nase, a ona ga je odpahnila. Še udarila ga je, a prav narahlo.

»Kaj si pa misliš!« se je našobila. »Pavle!«

Saj bi se mu bila sama rada privila na prsi. A on, presneti fant, kakor da je čakal prav njenega udarca. V temi je iskal nje-

»Različnost v kulturi je obogatitev«

■ nadaljevanje s 3. strani

vedamo več in so nam postali celo domači, nenadomestljivi. Tuje besede so včasih res neizogibne. Razviti jeziki se jih ne branijo, nekatere so postale splošna last, zlasti v strokovnem in znanstvenem izrazju. Njihovo rabo pa odklanjamo v primeru, da so nepotrebne in lahko nadomestljive.

Tuje ima poseben čar, tudi v jeziku in kulturi. V Elegiji svojim rojakom naš pesnik toži: *Kar ni tuje, zaničuješ, starih šeg se zgublja sled, pevcev svojih ne spoštuješ.* Tudi besede slavnega jezikoslovca Stanislava Škrabca, ki je preživel več desetletij v duhovni zbranosti in znanstvenem delu na sosodni Kostanjevici, ne veljajo samo njegovemu času. Vedel je, da je lepo in koristno, ako poznamo več jezikov, posebno tistih bogatih in imenitnih, vendar je imel za napako in greh, ako ne poznamo svojega domačega najbolje. Z jezikom je povezoval sam naš obstoj, ko si je skušal odgovoriti na vprašanje *Zakaj ginemo?* — *Pravi vzrok pa, da ginemo, je po mojem preverjanju to, ker sami sebe in svoj jezik zaničujemo. To je tista naša lastnost, ki nam ne da priti do kake veljave in moči, ki nas bo tudi gotovo pokopala, preden bi bilo treba, ako se je za časa ne rešimo.* Prepričan je bil o lepoti slovenskega jezika in o tem, da ga moramo gojiti. *Mi bi ta jezik morali ljubiti ko dragocen dar, ki nam ga je Bog dal, varovati ga skrbno vsake poškodbe in učiti se ga z uvo pridnostjo in natančnostjo. Brez učenja ni znanja, brez znanja ne blagostanja, ne uspeha, ne napredka. Najboljše orgle ne bodo lepo pele tistemu, ki se ni zadosti orglati učil. Najpopolnejši, najplemenitejši jezik ne bo rešil svojega naroda, ako ga ta ne ceni, ako se zanj malo meni.* Tako Stanislav Škrabec.

Trdna narodna zavest

Poleg jezika je jamstvo za naš obstoj trdna narodna zavest, ki se izraža na različne načine, predvsem z neobremenjenim, samozavestnim pri-

znavanjem svojega izvora in svoje prave biti. Zaradi tega nas tudi dobromiselni sosedje druge narodnosti cenijo in upoštevajo. V medsebojnem spoštovanju in v znamenju popolne enakopravnosti je mogoče odstranjevati nerazumevanja, ki včasih še zastrupljajo odnos med nami in večinskim narodom, in raznovrstne predsodke, ki škodijo vsakršnemu sožitju. Vsako popuščanje ali odstopanje od teh načel je naivno in tvegano, saj nas nujno vodi v stapljanje.

Kakor sodobni hlapci Jerneji se nad štirideset let borimo za svoje pravice in še vedno čakamo na zaščitni zakon. Nekateri dogodki, kakor npr. nesprejemljive ocene naše kulturne in politične stvarnosti, ki jih je nedavno najvišji predstavnik mestne oblasti posredoval prestolnici, ne vplivajo pomirjevalno. Takšni in podobni primeri lahko zasenčijo še tista prizadevanja in izraze dobre volje, ki od časa do časa prevedrijo našo črnogledost. Ob vseh naših povsem upravičenih zahtevah pa ne bi smeli spregledati dejstva, da je prva in najučinkovitejša zaščita v nas samih. Če sami sebe in svojega jezika ne bomo znali obvarovati, nam tudi zaščitni zakon z vsem, kar si od njega ometamo, ne bo mogel pomagati.

Stoletja živimo na tej zemlji. Naši predniki so nam v težkih časih in razmerah ohranili jezik in kulturne dobrine. Hudo in usodno bi bilo, če bi mi v sicer zmedenih, a vendarle boljših časih zavrgli sadove njihovih žrtev, vztrajanja in zvestobe. S tem bi zavrgli tudi izročilo vseh tistih besednih ustvarjalcev in drugih velikih Slovencev, ki so, kakor Prešeren, napovedovali zarjo boljših dni in nam utirali pot v občestvo kulturno in politično osveščenih narodov. »

—O—

Vsodržavni svet novoustanovljene Demokratske stranke levice (PDS) je v Rimu končno izvolil tajnika bivše KPI Occhetta za tajnika nove stranke. Na kongresu v Riminiju ni bil izvoljen, ker ni prejel predpisane večine glasov.

OTROŠKA GRIPA V ITALIJI

V Italijo je prišla otroška gripa. Dobila je ta naziv, ker prizadene predvsem otroke iz osnovne in srednje šole. Povzroča visoko temperaturo, vnetje dihalnih organov in črevesne motnje. Virus te gripe je vrste B, medtem ko so jeseni pričakovali, da bo prevladoval virus vrste A. Virus B, ki mu pravijo tudi »japonski«, je zelo stabilen in se pojavlja vsakih nekaj let. Zadnjič je bil v Italiji pred tremi leti, medtem ko je virus vrste A bolj pogost. Odrasli so si pridobili nekakšno imuniteto do virusa vrste B, medtem ko so otroci bolj podvrženi, ker še nikoli niso prišli z njim v stik. Sicer pa tudi za virus vrste B veljajo cepiva proti gripi, ki so jih pripravili preteklo jesen. V zvezi s to otroško gripo zdravniki svetujejo, naj mladi bolniki ne jemljejo antibiotikov, razen če to predpiše zdravnik. Najboljše zdravilo sta topla postelja in nekaj potrpežljivosti.

DAN SLOVENSKE KULTURE
STUDIJSKI CENTER NEDIŽA
DRUŠTVO BENEŠKIH UMETNIKOV
pod pokroviteljstvom
ZVEZE SLOVENSKE KULTURNIH
DRUŠTEV in OBČINE ŠPETER
ŠPETER — 22. FEBRUARJA 1991

VLOGA IN POMEN GOZDOV

■ nadaljevanje s 7. strani

nje ter prevzema različne poučne in raziskovalne naloge, zato je potrebno skrbno gospodariti z gozdom, saj človek lahko živi brez lesa, nikakor pa ne brez gozda. Hoja ali jelka hitro izumira, ker je preobčutljiva za onesnaženi zrak in neobičajne klimatske spremembe (nagli prestopi iz mraza v vroče poletje).

Z. T.

ne roke. Kaznovati jo mora, zlomiti njen odpor.

»Ti me boš tepla?« se mu je hihital glas. »Kaj si res tako močna?«

Ulovil jo je za roke in jo tiščal. Zapisnila je in se delala, da jo boli, tako strašno boli. Bolj, kot jo je v resnici bolelo. Izvijala se mu je iz rok, a ne premočno, da bi se res ne osvobodila.

»Najprej mi vzameš šopek, a nato ga vržeš proč,« mu je očitala.

»Tvojega, ki si ga rajši drugemu dala, bi ne bil zavrgel,« si je pomaknil klobuk na oči.

»Saj veš, kako je bilo.« Zalka je bila razočarana. »In ti si se lepo postavil zame,« je izrekla kar jo je rahlo peklo.

»Če se mi bo še dosti opletal okoli nog, bo kri lizal,« so se fantu v temi pobilsknile oči.

Pavle se ni zganil. Očitno je bilo, da ga je v resnici ranila. Tako še nikoli ni bil občutljiv kot tistega dne, ko je ves tonil v mešanih občutkih. Pod večer mu je bil oče pomembno pomežiknil. Starca sta bila morda že zgovorjena, a on ji ni rekel še niti besedice. Še prejšnji večer ni bil do konca odločen, a so ga bile očetove besede zadele ko strela. »Ko sem bil jaz fant ...« Ne, tega ni prenesel. Tega dne se je odločil v srcu. Nekaj tudi zaradi kljubovanja proti Tinetu. A največ zato, ker je spoznal, da

dekletu res čuti zanj. Kljub temu — preveč je poznal sebe — mu je ostala senca dvoma v duši. Rad bi bil govoril z njo odkrito besedo. Prej, ko jo je držal za roke, bi mu bilo lahko začeti. Zdaj se mu je odmaknila. Zdaj ni mogel.

Molče sta stala na mestu, v temi, bilo jima je nekam težko. Iz gozda je zavpilo — nočna ptica ali kaj? — Zalka se je zdrznila. Nato sta šla navzdol. Pavle razdražen, a Zalka zamišljena. Grabila je za veje in jih spuščala za seboj. V temi so plahutale ko peroti. Bilo ji je, kot da izpušča iz rok misli, ki se ji povračajo brez prestanka. Ali je fanta užalila? Tako čudno ji je bilo pri srcu.

Ali ga je užalila? Zalka se ni mogla otestiti te misli. Noga se ji je zapletla v vejo: vzkliknila je, se oklenila Pavleta, da ni padla. Mislil bo, da je to nalašč naredila. Ni se ga trdo otepala, le narahlo se mu je trgala iz rok.

»Pavle, bodi pameten,« je zašepetala. Izpustil jo je. Da je bil do drugih deklet tako drzen? Zdaj je hodil za korak pred njo. Buljila je v njegovo tenjo, kot bi mu hotela z očmi prodreti v srce. Ali se je mar boji? Ni ga razumela. Rahlo jo je peklo v srcu.

»Počakajva ostale!«

Pavle je sedel na hlood, ki je ležal ob poti. Zalki ni rekel, naj prisede. Trpko je

stisnila ustnice. Bila je navrhana nemira. Da bi ga zatrla, je lovila kresnice. Pavle jo je molče opazoval izpod čela.

11.

Tine je ležal ko primrzel na zemljo, vsa kri mu je bila poledenela. Počasi se je dvignil. Z rokami v žepih, nekoliko upognjen je strmel v mrak, ki je bil požrl Pavleta in Zalko. Nobena beseda ne kretnja mu ni bila ušla. Ozrl se je po ostalih: ali se mu posmehujejo?

»Preklete,« je zaškrtal z zobmi.

Dekleta so se zadrevila po gladki senožeti. Fantom se še ni mudilo. Jih bodo že še dohiteli.

»Tine, stopi sem, bomo zapeli.«

»Nocoj se mi res noče.«

Počasi je stopal navzdol. Koraki so mu bili ko nihaji nevidne ure. Pogrezal se je v temo, ki je rasla iz doline in se je vedno bolj gostila.

Za seboj je zaslišal korake in se nemilo zdrznil. Kdo hodi za njim? Zakaj ga ne pusté v miru? Lizabeta, ki ga je čez dan tako čudno pogledovala? Rad bi bil sam, sam. Ni se ozrl. A ko mu je bil fant, ki je prišel za njim, vstric, ga je spoznal s koncem očesa.

»Da ne boš hodil sam.«

(Dalje)